

“VI DRØMMER OM AT STARTE EN FOLKEBEVÆGELSE”

*Køb en bid af en bondegård, og hjælp
landbrugets grønne omstilling på vej.*

I Melby nordvest for Frederiksværk ligger Lerbjerggård, en fir-længet landejendom. Gennem flere år har bygningerne stået tomme, men efter at foreningen Andelsgaarde sidste sommer underskrev en lejekontrakt, er der igen kommet liv på den forfaldne gård.

Foreningen er efter eget udsagn allerede langt med at omlægge driften af de fem hektar land – svarende til ti

fodboldbaner – til økologisk, plante-baseret produktion. Målet er “at dyrke jorden og skoven på en bæredygtig måde, der imødegår den stigende klima- og biodiversitetskrise,” som det hedder i vedtægterne.

Til at dyrke jorden og passe gården samarbejder foreningen Andelsgaarde med forpagterparret Nanna Thomsen og Christopher Lundgren. De er begge nyuddannede fra Kalø Økologisk Landbrugsskole og ser

Nanna Thomsen og Christopher Lundgren er nyuddannede landmænd og skal få grøntsagerne til at gro på Lerbjerggård.

projektet som en “fantastisk mulighed”. Også selvom den gamle gård formentlig først står indflytningsklar i begyndelsen af 2021.

“Som ung landmand er det næsten umuligt at få lov til at låne penge til at købe sit eget sted. Derfor er den her aftale en unik chance for

os. Og den bliver ikke dårligere af, at vi deler Andelsgaardens syn på, at landbruget skal tænke i langt grønnere baner,” siger Nanna Thomsen på 27 år, da Natur & Miljø besøger gården. Sammen med sin kæreste, 23-årige Christopher Lundgren, viser hun rundt på markerne, hvor der nu er sået honningurt, boghvede, olie-ræddike og et hav af andre afgrøder. Nøgleordene for fremtidens landbrug er bæredygtighed, biodiversitet og plantebaserede fødevarer.

“Hvis vi for alvor vil skabe et bæredygtigt landbrug, bliver vi nødt til at skære betydeligt ned på den animalske produktion. Vi fokuserer derfor på at dyrke grøntsager til fødevarer, der skal spises så lokalt som muligt,” siger Christopher Lundgren.

I lejekontrakten har Andelsgaarde sikret sig retten til at købe Lerbjerggård for 2,3 mio. kroner. Ideen er, at foreningen med tiden skal opkøbe gårde flere steder i landet og vise vejen for et grønnere landbrug. Det forklarer sociolog og formand for foreningen, 46-årige Rasmus Willig:

“Vi kan ikke blive ved med at vente på, at der fra politisk side bliver sat skub i landbrugets grønne omstilling. Derfor har vi taget sagen i egen hånd og lavet en model for, hvordan vi alle kan blive gårdejere og på den måde sikre sunde fødevarer, et bedre klima og en større biologisk mangfoldighed til vores børn og de kommende generationer,” siger Rasmus Willig, der i foråret 2018 stiftede Andelsgaarde sammen med blandt andre arkitekt Kristoffer Tejlgaard. Et medlemskab koster 150 kroner om måneden.

“Vores drøm er at starte en folkebevægelse med tusindvis af medlemmer over hele landet. Derfor var det vigtigt for os at lave en model, som alle havde råd til – i stil med et abonnement på HBO eller et fitnesscenter. Det eneste, modellen kræver, er mange medlemmer.”

KONTAKTEN TIL LANDET. Andelsgaarde har i dag 1.384 medlemmer. Den store tilslutning hænger ifølge Rasmus

“ Vi fokuserer på at dyrke grøntsager til fødevarer, der skal spises så lokalt som muligt.

Willig ikke blot sammen med lysten til at gøre noget godt for miljøet, men også med at landlivet trækker.

“Bare se på, hvor mange seere Søren Ryge og Bonderøven har. Interessen er også enorm, når gårdene inviterer til høstmarked. Folk strømmer til. Så hvorfor ikke gøre forbindelsen til landet fast og på den måde tage kampen op med klimakrisen?” spørger han fra gårdspladsen, hvor ukrudtet mellem de toppede brosten endnu ikke er blevet slidt ned.

GRØN OMSTILLING

SÅDAN HJÆLPER DU LANDBRUGET PÅ VEJ

Som privatperson kan du støtte flere projekter landet over, der arbejder for et grønnere landbrug.

ANDELSGAARDE

Foreningen Andelsgaarde

STIFTET: 2018 på privat
initiativ
MEDLEMMER: 1384
GÅRDE: 1
PRIS: 150 kr. pr. måned
(bindingsperiode på ét år)

Danmarks Økologiske Jordbrugsfond

STIFTET: 2017 af Danmarks
Naturfredningsforening og
Økologisk Landsforening
AKTIONÆRER: 733
GÅRDE: 6 (yderligere fire
forventes opkøbt inden
længe)
PRIS: 1.000 kr. pr. aktie.
Minimumstegning: 10
aktier.
Udsteder i samarbejde med
Coop også folkeaktier ned
til 50 kr. pr. stk.

Jordbrugsfonden Samsø Økologisk

STIFTET: 2014 af foreningen
Økologisk Samsø
AKTIONÆRER: Ca. 100
GÅRDE: 2
PRIS: 1.000 kr. pr. aktie
Minimumstegning: 10 aktier

Medlemmerne af foreningen, der selv bestemmer, om de vil hjælpe til på gården, skal ikke regne med et økonomisk afkast. Til gengæld får de "god klimasamvittighed og adgang til frisk luft og sunde grøntsager," som Rasmus Willig udtrykker det.

Andelsgaarde har fået 1 mio. kroner i støtte fra Realdania til at opføre et fælleshus omgivet af et drivhus, og skal ifølge foreningen "forene fællesskab, oplysning og produktion af klimavenlige grøntsager."

Men spørgsmålet er, om et projekt som Andelsgaarde kan gøre en reel forskel i det store klimaregnskab, hvor landbruget i dag står for cirka 20 procent af Danmarks CO₂-udledning?

"Lige nu er vi på forsøgsstadiet. Men vi er i mål med vores første gård, hvilket tyder på, at modellen virker. Det gør forhåbentligt, at endnu flere får lyst til at være med. Hvis vores medlemstilstrømning fortsætter, har vi 10.000 medlemmer om 10 år og 10-15 gårde over hele landet – måske flere. Kan vi også inspirere andre til lignende projekter, er vi kommet langt," siger Rasmus Willig.

"Det er underordnet, om man støtter vores eller et andet grønt projekt. Pointen er, at vi alle sammen må trække i arbejdstøjet."

MED EGNE ØJNE. 28-årige Hjalte Betak meldte sig sidste år ind i Andelsgaarde. Han fortæller, at han i mange år har levet miljøbevidst, men har savnet et konkret projekt at bidrage til.

"For mig er projektet meningsfuldt, fordi man ikke bare sætter penge ind et sted uden at vide, hvad der kommer ud af det. Her kan du med egne øjne se, hvad der sker fra gang til gang og endda selv hjælpe til som en del af et fællesskab," siger han fra forhaven på Lerbjerggård, som foreningen er ved at beplante med kirsebærkornel, troldhassel, surbær, tørst samt andre buske og træer, der skal bidrage til gårdens biodiversitet. Ifølge Hjalte Betak, der er uddannet antropolog, er en sidegevinst ved projektet, at det kan få folk til igen at handle lokalt.

"Tidligere havde hver en lille by en brugsforening, som gav liv i byen

og betød, at man nemt kunne støtte den lokale produktion. Noget lignende kan et projekt som Andelsgaarde føre med sig,” siger Hjalte Betak med henvisning til, at gården til sommer åbner for salg af frugt og grønt.

SOM BRØDRE OG SØSTRE. Andelsgaarde er blot ét ud af tre større projekter, der med folkelig deltagelse arbejder for et grønnere landbrug.

I 2014 stiftede en gruppe borgere på Samsø Jordbrugsfonden Samsø-Økologisk, der opkøber gårde. Ifølge fondsbeskrivelsen forpagtes ejendommene ud til “idérige landmænd, der brænder for økologi”. Fonden har indtil nu opkøbt to gårde på Samsø, men har en målsætning om at investere i yderligere 10-15 gårde på øen.

Inspireret af projektet på Samsø stiftede Danmarks Naturfredningsforening og Økologisk Landsforening i 2017 Danmarks Økologiske Jordbrugsfond (DØJ). Ifølge initiativtager og direktør i DØJ, Kim Qvist, skal de tre projekter ikke ses som konkurrenter, men som “brødre og søstre”.

“SamsøØkologisk er et stærkt lokalt projekt, mens Andelsgaarde ligesom os sigter mod at købe gårde over hele landet. Vi er umiddelbart det dyreste af de tre, men til gengæld har vi et en økonomi, der gør det muligt at investere i flere og større ejendomme. Projekterne er forskellige, men målet er grundlæggende det samme: at sætte skub i landbrugets grønne omstilling,” siger han.

DØJ's nuværende egenkapital på 29,3 mio. kroner bygger primært på investeringer fra almindelige borgere. I begyndelsen kostede en aktie 1.000 kroner med et minimumskrav på 25 aktier. Det krav er nu sat ned til 10 aktier frem til 2024. Fonden har samtidig indgået et samarbejde med Coop om salg af folkeaktier ned til 50 kroner stykket.

Med hjælp fra realkreditinstitutter har fonden indtil nu investeret 48 mio. kroner i seks gårde – fire i Jylland og to på Sjælland. Fonden har endnu fire i kikkerten, som den forventer at underskrive købsaftaler på i løbet af i år.

“Vi er kommet længere, end vi har turde drømme om. Men med tanke på omfanget af klimakrisen måtte det gerne gå hurtigere,” siger Kim Qvist.

“Vi oplever en stor velvilje blandt almindelige borgere. Nu er det på tide, at de store drenge i klassen også træder til. Her tænker jeg ikke mindst på de danske pensionskasser, der virkelig kunne give vores og lignende projekter pondus”.

– I har en ambition om at gøre al landbrugsjord i Danmark økologisk inden 2050 – er det overhovedet realistisk?

“I dag er der dobbelt så meget økologisk dyrket jord i Danmark end for ti år siden. Hvis vi fremskriver tendensen, og endnu flere byder ind på opgaven, er det bestemt realistisk. Men det er egentlig ikke et spørgsmål, om det er muligt. Det skal være muligt. Der er ingen vej udenom.” &

“

Om man støtter vores eller et andet grønt projekt, er underordnet. Pointen er, at vi alle sammen må trække i arbejdstøjet.

RASMUS WILLIG

FORMAND FOR FORENINGEN ANDELSGAARDE

